Eglė Čeponytė

2019-11-30

1. Savarankiškai dirbančių statistika Lietuvoje

TIPINIAI TIKSLINĖS NAUDOTOJŲ GRUPĖS PORTRETAI

Tipinio individualią veiklą (toliau - IV) pagal pažymą Lietuvoje vykdančio asmens portretas:

- Jaunas, nuo 21 iki 40 m. amžiaus;
- Veiklą vykdo didžiųjų miestų savivaldybėse;
- Užsiima paslaugų teikimu arba prekyba;
- Populiariausios ekonominės veiklos: „Kitas, niekur kitur nepriskirtas, keleivinis sausumos transportas“ (dauguma į šią kategoriją patenkančių gyventojų dirba pavežėjais dalinimosi ekonomikos platformose), „Kirpyklų ir kitų grožio salonų veikla“, „Kitas, niekur kitur nepriskirtas, švietimas“, „Draudimo agentų ir brokerių veikla“, „Užsakomasis pardavimas paštu arba internetu“, „Taksi veikla“ bei „Reklamos agentūrų veikla“;
- Gauna nedideles pajamas iš IV (iki 20 000 EUR/m.)
- IV pradėjo verstis neseniai – prieš 1-2 m.;
- Turi menkas apskaitos vedimo ir mokėtinų mokesčių apskaičiavimo žinias.

Tipinio individualią veiklą su verslo liudijimu Lietuvoje vykdančio asmens portretas:

- Vidutinio amžiaus, nuo 36 iki 60 m. amžiaus;
- Veiklą vykdo tiek didžiųjų miestų, tiek ir rajoninėse savivaldybėse;
- Užsiima paslaugų teikimu arba prekyba;
- Populiariausios ekonominės veiklos yra prekyba ne maisto produktais, specialieji statybos darbai, gyvenamosios paskirties patalpų nuoma, kirpyklų, kosmetikos kabinetų ir salonų, soliariumų veikla bei statybos baigimo apdailos ir valymo darbai;
- Gauna nedideles pajamas iš IV (iki 20 000 EUR/m.)
- IV dažnu atveju pradėjo verstis seniai – prieš 5 m.

AKTUALŪS VIRTUALAUS BUHALTERIOS FUNKCIONALUMAI IR SAVYBĖS

Atsižvelgiant į i.APS tikslinės auditorijos charakteristikas, darytinos prielaidos, jog jiems yra aktualūs šie virtualaus buhalterio funkcionalumai ir savybės:

- Svarbiausia, jog sukurtas sprendimas nereikalautų apskaitos vedimo žinių ir žymiai palengvintų mokėtinų mokesčių apskaičiavimą;
- Virtualus sprendimas turėtų taupyti laiką (dėl to kritikuotinas dabartinis reikalavimas naudoti e. tapatybės nustatymo priemones kiekvieną kartą jungiantis prie sistemos);
- Apskaitos sprendimas turėtų būti nemokamas arba nebrangus;
- Kuriant virtualios apskaitos sprendimus turi būti atsižvelgiama į tai, jog dalis tikslinių paslaugos naudotojų turi santykinai ribotas žinias apie individualią veiklą ir jos apskaitą, tačiau taip pat reikšmingai didelė tikslinės auditorijos dalis turi didelį žinių bagažą. Tad egzistuoja prielaidos žinių ir patirties dalinimuisi tarp tikslinių naudotojų. Šį žinių dalinimąsi galbūt paskatintų i.APS naudotojų tarpusavio komunikavimo funkcionalumas (tarkime, i.APS forumas);

- Daugumai individualia veikla besiverčiančių gyventojų nėra aktuali išlaidų (leidžiamų atskaitymų) apskaitymo funkcija;
- Aktualūs paslaugų apskaitai reikalingi virtualaus buhalterio funkcionalumai. Prekybos apskaita taip pat santykinai aktuali;
- Aktualus apyvartos duomenų/sąskaitų-faktūrų duomenų rinkmenų importas (aktualu vykdantiems daug sandorių per dieną, pavyzdžiui, pavežėjams, taip pat besiverčiantiems kirpyklų ir kitų grožio salonų veikla, arba pardavimais internetu);
- Aktualūs automatiniai duomenų mainai su pavežėjų platformomis (tokiomis kaip UBER, BOLT, eTAKSI ir kt.);
- Reikalingos integracijos su e. prekybos platformomis (Ebay, Etsy, Amazon, varle.lt ir kt.).
- Svarbu patogi atsargų apskaita vykdantiems ne maisto produktų prekybą, statybos darbus bei teikiantiems grožio paslaugas.

Individualią veiklą Lietuvoje galima vykdyti pagal dvi veiklos rūšis: individualios veiklos pažymą bei verslo liudijimą. Remiantis suriktais statistiniais duomenimis bei apklausų rezultatais, **tikslinę i.APS naudotojų auditoriją sudaro apie 134 742 gyventojai, vykdantys individualią veiklą pagal pažymą, bei apie 73 730 gyventojai, turintys verslo liudijimus**. **Tikėtina, jog potencialių naudotojų, turinčių verslo liudijimus, skaičius ateityje mažės, tuo tarpu turinčių individualios veiklos pažymą – didės.** 2019 m. lapkričio mėn. duomenimis, individualios veiklos pažymą buvo išsiėmę 168 427 asmenys, o verslo liudijimą – 92 163 asmenys. Per pastaruosius tris metus (2017-2019 m.), individualią veiklą pagal pažymą vykdančių gyventojų skaičius stabiliai didėjo vidutiniškai 13% per metus, o turinčių verslo liudijimus – stabiliai mažėjo vidutiniškai 5% per metus. Remiantis VMI užsakymu 2018 m. atliktos reprezentatyvios individualią veiklą vykdančių asmenų apklausos rezultatais, apie 80% savarankiškai dirbančiųjų apskaitą veda arba popieriniame pajamų-išlaidų žurnale, arba *Ms Excel* rinkmenoje. Pastarieji asmenys gali būti laikomi tiksline i.APS auditorija.

Grafikas 1. Asmenų, vykdančių individualią veiklą, skaičiaus pokytis 2017 – 2019 m.

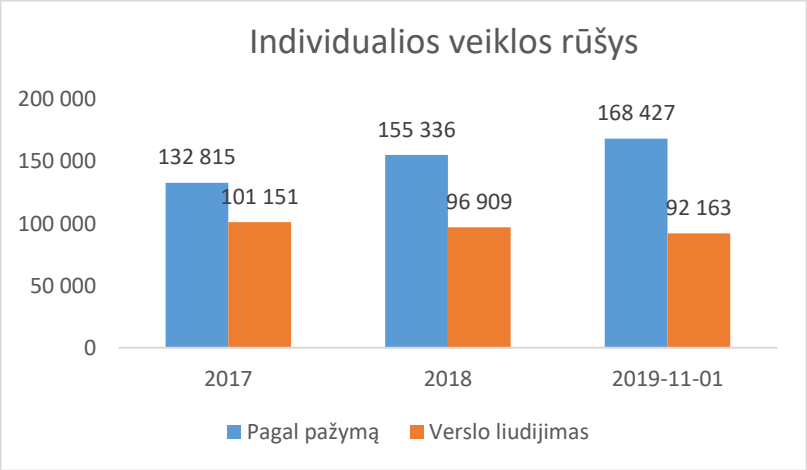

Atsižvelgiant į individualią veiklą vykdančių asmenų amžių bei gyvenamąją vietą, galima daryti prielaidą, jog dauguma jų turėtų būti **imlūs pokyčiams ir naujovėms, turėti pagrindinius IT gebėjimus bei priėjimą prie virtualiam buhalteriui veikti reikalingos IT infrastruktūros (bevielio interneto ryšio, mobilaus interneto ryšio, kompiuterio ir kt.)**. 2019 m. tarp individualią veiklą pagal pažymą vykdančių gyventojų dauguma buvo 21 – 40 m. amžiaus (apie 54%) ir šią veiklą vykdė didžiųjų miestų savivaldybėse (apie 61%). Tačiau pastebėtina, jog verslo liudijimai buvo populiaresni tarp vyresnio amžiaus asmenų (21 – 40 m. asmenys sudarė tik apie 35%) bei tarp rajoninių savivaldybių gyventojų (apie 45%). Darytina išvada, jog dėl vyresnio amžiaus bei ekonominės veiklos vykdymo vietovės apribojimų, **verslo liudijimus turintiems asmenims virtualaus buhalterio paslauga gali būti mažiau patraukli nei turintiems individualios veiklos pažymas.**

Galima daryti prielaidą, jog absoliučiai daugumai individualią veiklą pagal pažymą vykdančių gyventojų jų veiklos apskaitos kaštai sudaro santykinai svarbią dalį jų pajamose. Tad **nemokami arba nebrangūs apskaitos sprendimai yra aktualūs daugumai**. Absoliuti dauguma individualią veiklą pagal pažymą vykdančių gyventojų (apie 84%) ir verslo liudijimus turinčių gyventojų (apie 95%) deklaruoja santykinai nedideles pajamas iš šios veiklos – iki 20 000 EUR per metus (2018 m. duomenys). Profesionalaus buhalterio paslaugos nesudėtingai individualios veiklos apskaitai rinkoje kainuoja nuo EUR 30 iki EUR 50 per mėnesį, arba nuo apytiksliai 2% iki 5% metinių pajamų daugumai individualią veiklą pagal pažymą vykdančių gyventojų.

Kuriant virtualios apskaitos sprendimus turi būti atsižvelgiama į tai, jog dalis tikslinių paslaugos naudotojų turi santykinai ribotas žinias apie individualią veiklą ir jos apskaitą, tačiau taip pat reikšmingai didelė dalis turi didelį žinių bagažą. Tai galėtų tapti prielaida žinių mainams tarp gyventojų. Žinių mainai tarp gyventojų jau dabar vyksta įvairiuose neformaliuose kanaluose – vien Facebook'e yra sukurta apie 5-10 grupių, skirtų keistis informacija tarp individualią veiklą vykdančių asmenų bei gauti patarimų. Galima daryti prielaidą, jog i.APS posistemyje **įdiegus naudotojų tarpusavio komunikavimo funkcionalumą (tarkime, forumą**), naudotojai keistųsi informacija bei patarimais. Kaip rodo 2018 metų individualią veiklą vykdančių asmenų apklausos duomenys, apie 41% respondentų nurodė, jog jiems trūksta apskaitos vedimo žinių, apie 42% - jog jiems sunku apsiskaičiuoti mokėtinus mokesčius. Žinių trūkumas gali būti susijęs su tuo, jog apie pusei individualią veiklą vykdančių gyventojų ši veiklos forma yra santykinai nauja (21% respondentų individualia veikla pradėjo verstis mažiau nei prieš 1 m., 23% respondentų – prieš 1-2 m). Tačiau taip pat pastebėtina, jog apie 30% respondentų individualia veikla verčiasi jau daugiau nei 5 m. ir turi sukaupę nemažą šios veiklos patirtį. Galima daryti prielaidą, jog analizuojama gyventojų grupė yra itin heterogeniška vertinant pagal šį rodiklį. Potencialiai, žinių lygis apie individualią veiklą ir jos apskaitą populiacijoje turėtų itin varijuoti.

Remiantis aptariamosios apklausos rezultatais, tarp individualia veikla besiverčiančių asmenų didžiausia paklausa yra tokiam virtualaus buhalterio sprendimui, kuris **nereikalautų apskaitos vedimo žinių ir žymiai palengvintų mokėtinų mokesčių apskaičiavimą**. Sukurta naudotojo sąsaja turėtų būti pakankamai intuityvi, suprantama net ir nežinančiam apskaitos taisyklių. Be to sukurtas sprendimas turėtų **taupyti laiką** (tarkime, to būtų galima pasiekti automatizuotu būdu į apskaitos žurnalą įkeliant duomenis, gautus iš dalinimosi platformų ar elektroninės prekybos platformų. Taip pat įdiegus sąsają su el. bankininkyste, kuri leistų iškart susimokėti apskaičiuotus mokesčius). Atsižvelgiant į apklausos rezultatus, kritikuotinas šiuo metu egzistuojantis jungimosi prie i.APS procesas (el. parašo reikalavimas), kuriam naudotojas turi skirti santykinai daug laiko (palyginus su popierinio žurnalo naudojimu arba kitais rinkoje egzistuojančiais virtualiais sprendimais).

Daugumai individualia veikla besiverčiančių gyventojų **nėra aktuali išlaidų (leidžiamų atskaitymų) apskaitymo funkcija**. 2018 m. 85 351 individualią veiklą pagal pažymą vykdžiusių asmenų pasirinko taikyti 30% leidžiamų atskaitymų taisyklę, o pagal verslo liudijimus dirbantys asmenys išlaidų neprivalo deklaruoti. Tad i.APS siūloma išlaidų deklaravimo funkcija potencialiai gali būti aktuali apie 46 tūkstančiams asmenų (atsižvelgiant į tai, jog apie 20% populiacijos naudoja kitus virtualios apskaitos sprendimus arba samdosi buhalterį).

Daugumai individualia veikla besiverčiančių gyventojų **aktualūs paslaugų apskaitai reikalingi virtualaus buhalterio funkcionalumai. Prekybos apskaita taip pat santykinai aktuali**. Remiantis aptariamosios VMI užsakytos apklausos duomenimis, tarp individualia veikla besiverčiančių gyventojų populiariausia ekonominė veikla buvo paslaugų teikimas (apie 75% respondentų). Prekyba užsiėmė 15% respondentų, gamyba – tik 9% respondentų, o žemės ūkiu – 8%.

2018 m. statistiniai duomenys rodo, jog populiariausios ekonominės veiklos tarp gyventojų, vykdančių individualią veiklą pagal pažymą, buvo „Kitas, niekur kitur nepriskirtas, keleivinis sausumos transportas" (dauguma į šią kategoriją patenkančių gyventojų dirba pavežėjais dalinimosi ekonomikos platformose),

„Kirpyklų ir kitų grožio salonų veikla“, „Kitas, niekur kitur nepriskirtas, švietimas“ , „Draudimo agentų ir brokerių veikla“, „Užsakomasis pardavimas paštu arba internetu“, „Taksi veikla“ bei „Reklamos agentūrų veikla“ (žr. lentelę žemiau).

Lentelė 1. Duomenys apie gyventojų, vykdančių individualią veiklą pagal pažymą, pagrindines vykdomas veiklas (2018-12-31).

Vieta	Kodas	Veiklos pavadinimas
1	493900	Kitas, niekur kitur nepriskirtas, keleivinis sausumos transportas
2	960200	Kirpyklų ir kitų grožio salonų veikla
3	855900	Kitas, niekur kitur nepriskirtas, švietimas
4	662200	Draudimo agentų ir brokerių veikla
5	479100	Užsakomasis pardavimas paštu arba internetu
6	493200	Taksi veikla
7	731100	Reklamos agentūrų veikla

2019 m. statistiniai duomenys rodo, jog populiariausios ekonominės veiklos tarp gyventojų, turinčių verslo liudijimus, buvo prekyba ne maisto produktais, specialieji statybos darbai, gyvenamosios paskirties patalpų nuoma, kirpyklų, kosmetikos kabinetų ir salonų, soliariumų veikla bei statybos baigimo apdailos ir valymo darbai (žr. lentelę žemiau).

Lentelė 2. Duomenys apie gyventojų, vykdančių individualią veiklą pagal verslo liudijimą, pagrindines vykdomas veiklas (2019-11).

Vieta	Kodas	Veiklos pavadinimas
1	003	Prekyba tik ne maisto produktais
2	102	Specialieji statybos darbai (statybvietės paruošimas, stogų dengimas, pamatų klojimas, mūrijimo, betonavimo, hidroizoliaciniai darbai, pastolių ir darbo platformų statymas ir ardymas, dūmtraukių įrengimas)
3	051	Gyvenamosios paskirties patalpų nuoma, neteikiant apgyvendinimo paslaugų (kaimo turizmo paslaugos arba nakvynės ir pusryčių paslaugos)
4	031	Kirpyklų, kosmetikos kabinetų ir salonų, soliariumų veikla
5	101	Statybos baigimo apdailos ir valymo darbai

Atsižvelgiant į ekonomines veiklas, kurios yra populiariausios tarp individualią veiklą vykdančių asmenų, galima daryti prielaidą, jog tarp šių asmenų didžiausia paklausa būtų šiems virtualaus buhalterio funkcionalumams:

- **Apyvartos duomenų/sąskaitų-faktūrų duomenų rinkmenų importas** (aktualu vykdantiems daug sandorių per dieną, pavyzdžiui, pavežėjams, taip pat besiverčiantiems kirpyklų ir kitų grožio salonų veikla, arba pardavimais internetu);
- **Automatiniai duomenų mainai su pavežėjų platformomis** (tokiomis kaip UBER, BOLT, eTAKSI ir kt.);
- **Integracijos su e. prekybos platformomis** (Ebay, Etsy, Amazon, varle.lt ir kt.).
- **Patogi atsargų apskaita vykdantiems ne maisto produktų prekybą, statybos darbus bei teikiantiems grožio paslaugas.**

Galiausiai, atkreiptinas dėmesys į dažnas i.MAS sistemos trikdis. Vertinimo metu, iš penkių bandymų prisijungti prie i.APS DEMO versijos, du iš jų buvo nesėkmingi dėl VMI internetinio puslapio trikdžių arba i.MAS sistemos trikdžių (žr. iliustraciją apačioje).

Figūra 1. i.MAS sistemos trikdžių iliustracija.

2. i.APS naudotojų profilis

2.1. Bendra i.APS naudojimosi statistika

- 2019 m. lapkričio 20 d. duomenimis, i.APS turi 10 000 registruotų naudotojų. Per paskutinius tris mėnesius naudotojų skaičius beveik padvigubėjo. Nuo metų pradžios pastebimas stabilus per i.APS apskaitomos mėnesinės apyvartos augimas. Ši tendencija rodo, jog vis daugiau i.APS naudotojų šia sistema naudojasi reguliariai ir tampa aktyviais naudotojais.
- PVM sąskaitų faktūrų išrašymo funkcionalumas yra viena iš problemiškiausių sistemos dalių.

2019 m. lapkričio 20 d. duomenimis, i.APS turi 10 000 registruotų naudotojų. **Per paskutinius tris mėnesius naudotojų skaičius beveik padvigubėjo**. Tai rodo, jog i.APS žinomumas auga progresyviai. i.APS naudotojų interviu ir apklausų metu bus svarbu išsiaiškinti, kokiais kanalais gyventojai sužino apie i.APS.

Nuo metų pradžios pastebimas **stabilus per i.APS apskaitomos mėnesinės apyvartos augimas**. Ši tendencija rodo, jog vis daugiau i.APS naudotojų šia sistema naudojasi reguliariai ir tampa aktyviais naudotojais. Iki 2019 m. spalio mėn. per i.APS iš viso buvo apskaityta 6 781 932 EUR. Didžiausias tiek vartotojų, tiek apskaitytos mėnesinės apyvartos augimas fiksuotas rugsėjo mėnesį.

Grafikas 2. Per i.APS apskaitomos mėnesinės apyvartos pokytis, EUR.

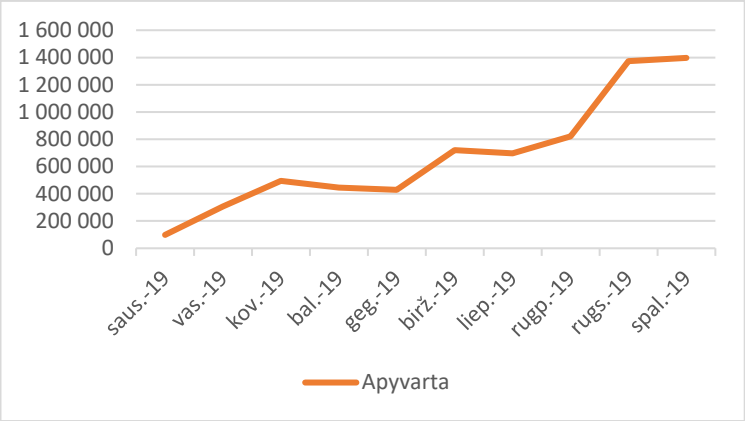

Kol kas VMI nepateikė duomenų, kiek iš viso yra išrašoma ne PVM sąskaitų faktūrų naudojantis i.APS posistemiu. Šie duomenys bus pateikti artimiausiu metu. Pastarasis rodiklis leis įvertinti, kokią dalį i.APS naudotojų galima laikyti aktyviais naudotojais.

Per mėnesį i.APS naudotojų per i.SAF posistemę išrašomų PVM sąskaitų faktūrų skaičius išlieka stabilus ir sudaro apie 300 PVM sąskaitų faktūrų per mėnesį (PVM sąskaitas faktūras išrašo PVM mokėtojai, t. y. asmenys, kurių metinės pajamos iš IV viršija 45 000 EUR). Šiuo metu iš viso per šią posistemę yra išrašyta 3 085 PVM sąskaitos faktūros.

Grafikas 3. Per mėnesį i.APS naudotojų per i.SAF posistemę išrašomų PVM sąskaitų faktūrų skaičius bei i.APS naudotojų, kurie naudojasi šiuo funkcionalumu, skaičius.

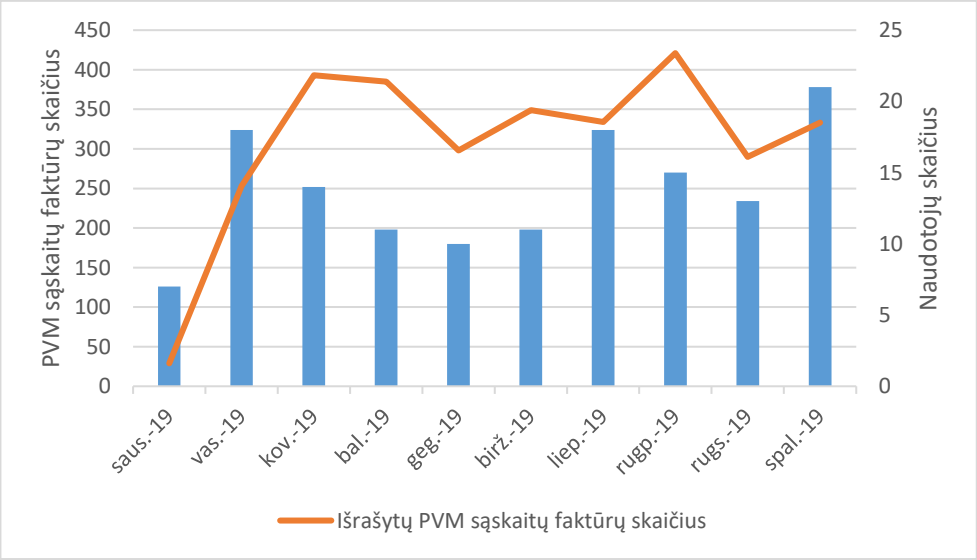

2.2. i.APS naudotojų charakteristikos

- Asmenys, turintys verslo liudijimus, sudarė apie 50% i.APS naudotojų, o turintys individualios veiklos pažymas – apie 49% naudotojų. Pastebėtina, jog bendrai visoje Lietuvoje IV pagal pažymą vykdantys asmenys sudaro apie 60% visų dirbančių savarankiškai. Atsižvelgiant į tai, darytina prielaida, jog i.APS yra santykinai populiaresnis tarp asmenų, turinčių verslo liudijimus, nei tarp IV pagal pažymą vykdančių gyventojų.
- Apie 2.3% naudotojų turėjo tiek verslo liudijimą, tiek ir pažymą. Pirminių interviu su AVMI darbuotojais rezultatai parodė, jog pastarajai naudotojų grupei kyla problemų su abiejų veiklų apskaita per i.APS.

- Didžioji dalis i.APS naudotojų savo veiklą vykdė Klaipėdos (38%) ir Kauno (27%) apskrityse. Vilniuje naudotojų pritraukiama nepakankamai. Pastebėtina, jog didžioji dalis i.APS naudotojų veiklą vykdė rajoninėse savivaldybėse, o ne didžiuosiuose miestuose. Pastaroji tendencija neatitinka bendrų visos populiacijos rodiklių.
- Pagal amžiaus grupes, didžioji dalis i.APS naudotojų yra nuo 26 iki 58 m., t.y. jie yra santykinai vyresni nei bendra IV vykdančių asmenų populiacija Lietuvoje.

2019 m. rugsėjo 6d. duomenimis, **absoliuti dauguma i.APS naudotojų individualią veiklą (toliau – IV) vykdė arba pagal pažymą, arba su verslo liudijimu** (apie 99%). Asmenys, turintys verslo liudijimus, sudarė apie 50% naudotojų, o turintys individualios veiklos pažymas – apie 49% naudotojų. Kiti savarankiškai dirbantys mokesčių mokėtojai tipai (notarai, antstoliai, advokatai, jų padėjėjai ir nenuolatiniai Lietuvos gyventojai) sudarė mažumą tarp i.APS naudotojų.

Galima daryti prielaidą, jog **i.APS yra santykinai populiaresnis tarp asmenų, turinčių verslo liudijimus, nei tarp IV pagal pažymą vykdančių gyventojų**. Ši prielaida darytina atsižvelgiant į tai, jog bendroje individualią veiklą vykdančių asmenų populiacijoje asmenys su verslo liudijimais sudaro mažumą, tačiau tarp i.APS naudotojų tokių asmenų yra dauguma (žr. skyrių „1. Savarankiškai dirbančių statistika Lietuvoje“). Pastarieji rezultatai stebina, kadangi didžioji dalis i.APS funkcionalumų yra skirti IV pagal pažymą vykdantiems asmenims. Be to, IV pagal pažymą vykdančių asmenų apskaita yra sudėtingesnė nei turinčiųjų verslo liudijimus, tad pirmiesiems krentanti administracinė našta, o kartu ir motyvacija naudotis i.APS, turėtų būti didesnė. Tolimesnių interviu ir apklausų metu bus svarbu išsiaiškinti, kokios priežastys lemia, jog i.APS santykinai mažiau naudojasi asmenys, vykdantys IV pagal pažymą.

Apie 2.3% naudotojų turėjo tiek verslo liudijimą, tiek ir pažymą. Pirminių interviu su AVMI darbuotojais rezultatai parodė, jog pastarajai naudotojų grupei **kyla problemų su abiejų veiklų apskaitą per i.APS**. Įgyvendinant tolimesnes interviu ir apklausų programas papildomas dėmesys bus skiriamas pastarosios vartotojų grupės i.APS naudojimo patirčiai įvertinti.

Didžioji dalis i.APS naudotojų savo veiklą vykdė Klaipėdos (38%) ir Kauno (27%) apskrityse. i.APS naudotojų, vykdančių individualią veiklą Vilniuje buvo neproporcingai mažai. Tai rodo, jog šiuo metu nėra išnaudojamas visas naudotojų pritraukimo potencialas Vilniaus mieste. Ši i.APS naudotojų statistika neatitinka visos populiacijos rodiklių ir rodo santykinai didelius i.APS žinomumo ir populiarumo netolygumus tarp apskričių. Tolimesnių interviu ir apklausų metu bus svarbu išsiaiškinti šių netolygumų priežastis.

Pastebėtina, jog **didžioji dalis i.APS naudotojų veiklą vykdė rajoninėse savivaldybėse, o ne didžiuosiuose miestuose.** Ši statistika neatitinka tendencijų, pastebimų bendroje individualią veiklą vykdančių asmenų populiacijoje (žr. pirmą skyrių), kadangi bendrojoje populiacijoje didžioji dalis gyventojų IV vykdė didžiųjų miestų savivaldybėse. Atsižvelgiant į tai, jog rajoninėse savivaldybėse vidutinis IT infrastruktūros išvystymas bei gyventojų IT gebėjimai yra žemesni nei miestuose, i.APS naudotojų statistika stebina. Tolimesnės analizės metu bus svarbu išsiaiškinti fiksuojamos tendencijos priežastis.

Kaip ir visoje individualią veiklą vykdančių asmenų populiacijoje (žr. skyrių „1. Savarankiškai dirbančių statistika Lietuvoje“), vyrų-moterų santykis tarp i.APS naudotojų buvo panašus (vyrai sudarė 56%, moterys – 44%).

Pagal amžiaus grupes, **didžioji dalis i.APS naudotojų yra nuo 26 iki 58 m.** i.APS naudotojų amžiaus vidurkis buvo tik šiek tiek didesnis nei visos populiacijos vidurkis. Tai galima paaiškinti tuo, jog verslo liudijimus turintys asmenys, kurie sudaro didžiąją i.APS naudotojų dalį, vidutiniškai yra vyresni nei vykdantys IV pagal pažymą. Pastarosios i.APS paplitimo tarp santykinai vyresnio amžiaus asmenų tendencijos šiek tiek stebina, kadangi jaunesni asmenys vidutiniškai turi aukštesnius IT gebėjimus ir yra imlesni naujovėms. Tolimesnės analizės metu bus svarbu išsiaiškinti, ar nėra reikšmingų skirtumų tarp vyresnio ir jaunesnio amžiaus i.APS

naudotojų elgsenos, t. y. ar abi naudotojų grupės vienodai aktyviai ir reguliariai naudojasi i.APS sistema, ar išnaudoja įvairius, skirtingo sudėtingumo i.APS funkcionalumus.

Lentelė 3. i.APS naudotojų pasiskirstymas pagal amžiaus grupes:

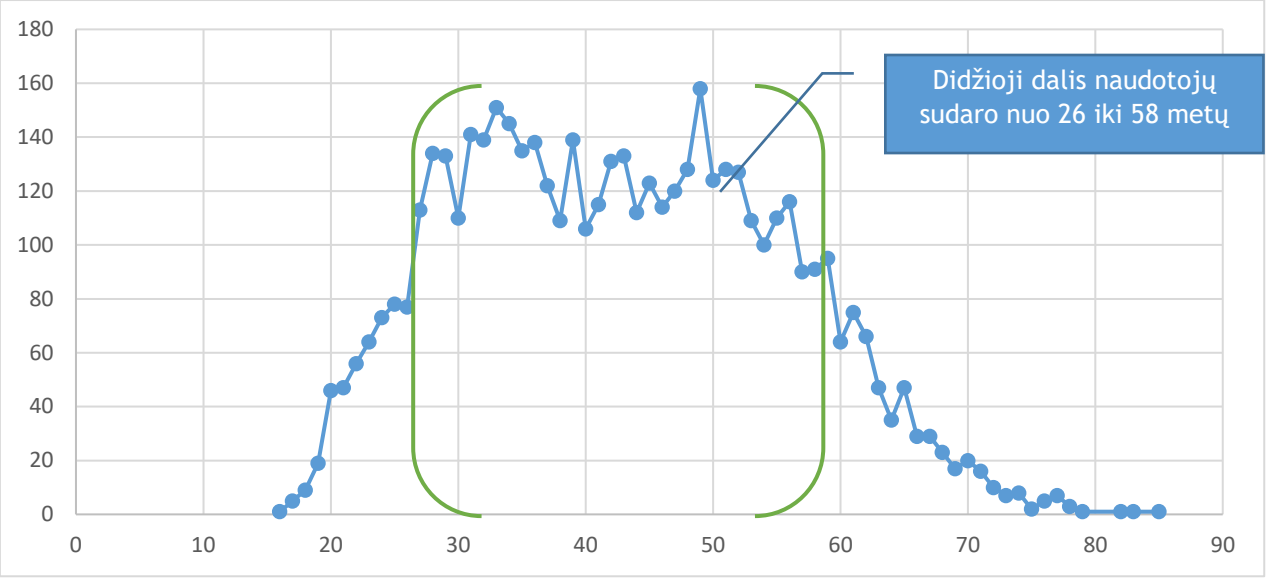

2.2. i.APS naudotojų vykdančių IV pagal pažymą charakteristikos

Tipinis i.APS naudotojo, vykdančio IV pagal pažymą, portretas:

- Nuo 26 iki 58 m. amžiaus;
- Veiklą pradėjo vykdyti tik per paskutinius du metus;
- Dažniau ekonomine veikla verčiasi rajoninėse savivaldybėse, o ne miestuose;
- Pajamos iš IV sudaro iki 20 000 EUR/m.;
- Taiko faktinių išlaidų atskaitymo metodą;
- Populiariausios ekonominės veiklos formos yra „Kirpyklų ir kitų grožio salonų veikla, „Kitas, niekur kitur nepriskirtas, keleivinis sausumos transportas“, „Užsakomasis pardavimas paštu arba internetu“, „Kompiuterių programavimo veikla“, „Kitas, niekur kitur nepriskirtas, švietimas“.

Atsižvelgiant į i.APS naudotojų charakteristikas, darytinos prielaidos, jog jiems yra aktualūs šie i.APS funkcionalumai ir savybės:

- Svarbiausia, jog sukurtas sprendimas nereikalautų apskaitos vedimo žinių ir žymiai palengvintų mokėtinų mokesčių apskaičiavimą;
- Apskaitos sprendimas turėtų būti nemokamas arba nebrangus;
- Virtualios apskaitos sprendimas turi būti suprantamas žmonėms, neturintiems aukštų IT gebėjimų, bei prieinamas be sudėtingos IT infrastruktūros (tarkime, dalis sprendimo funkcionalumų galėtų būti prieinami *offline* režime; taip pat kritikuotinas dabartinis reikalavimas naudoti e. tapatybės nustatymo priemones kiekvieną kartą jungiantis prie sistemos);
- Turi būti sukurti patogūs, apskaitos žinių nereikalaujantys, leidžiamų atskaitymų apskaitymo funkcionalumai;
- Aktualūs paslaugų apskaitai reikalingi virtualaus buhalterio funkcionalumai. Prekybos apskaita taip pat santykinai aktuali. Mažiausiai aktuali – gamybos ir žemės ūkio apskaita.
- Aktualus apyvartos duomenų/sąskaitų-faktūrų duomenų rinkmenų importas (aktualu vykdantiems daug sandorių per dieną, pavyzdžiui, pavežėjams, taip pat besiverčiantiems kirpyklų ir kitų grožio salonų veikla, arba pardavimais internetu). Alternatyva šiam sprendimui galėtų būti

apskaitos tvarkos pakeitimas, jog būtų leidžiama į apskaitos žurnalą vesti suminius duomenis už visus dienos/savaitės/kt. sandorius;
- Aktualūs automatiniai duomenų mainai su pavežėjų platformomis (tokiomis kaip UBER, BOLT, eTAKSI ir kt.);
- Reikalingos integracijos su e. prekybos platformomis (Ebay, Etsy, Amazon, varle.lt ir kt.).

i.APS naudotojai, vykdantys IV pagal pažymą, pagal dalį charakteristikų nesiskiria nuo bendros IV pagal pažymą vykdančių asmenų populiacijos. Kaip ir bendroje populiacijoje, didžiosios dalies i.APS naudotojų, vykdančių IV pagal pažymą, **pajamos sudarė iki 20 000 EUR** per 2018 m. (apie 96% naudotojų). Be to, kaip ir bendroje populiacijoje, dauguma IV pagal pažymą vykdančių i.APS naudotojų **teikė paslaugas**. Pastebėtina, kad didžioji dalis i.APS naudotojų (vykdančių individualią veiklą pagal pažymą) **veiklą pradėjo vykdyti tik per paskutinius du metus.**

Priešingai nei dauguma IV pagal pažymą vykdančių gyventojų, i.APS **naudotojai dažniausiai ekonomine veikla verčiasi rajoninėse savivaldybėse**, o ne miestuose. 57% i.APS naudotojų IV vykdo rajoninėse savivaldybėse (palyginimui, šis skaičius bendroje populiacijoje sudaro tik 39%). Tolimesnių interviu ir apklausų metu bus svarbu išsiaiškinti šios tendencijos priežastis. Darytinos dvi prielaidos: a) rajonuose įsikūrusių VMI padalinių darbuotojai aktyviau dirba su naujų i.APS naudotojų pritraukimu; b) miestų gyventojai dažniau renkasi privačius buhalterijos sprendimus (tarkime, Cflow ar buhalterio paslaugas).

Kadangi dauguma i.APS naudotojų, vykdančių IV pagal pažymą, yra įsikūrę rajoninėse savivaldybėse, plėtojant i.APS paslaugas svarbu atsižvelgti į dėl to kylančius ribotumus, tokius kaip žemesni šių gyventojų IT gebėjimai ar šiose teritorijose mažiau išvystyta IT infrastruktūra.

Įdomu tai, jog **absoliuti dauguma i.APS naudotojų, vykdančių IV pagal pažymą, nenaudoja 30% leidžiamų atskaitymų metodo**. Net 76% naudotojų šiuo metu yra pasirinkę taikyti faktinių išlaidų atskaitymo metodą. Nors šie naudotojai gali pakeisti šį pasirinkimą iki pat pajamų deklaravimo periodo pabaigos, tačiau pastaroji tendencija rodo, jog i.APS naudotojai drąsiau vertina savo gebėjimus teisingai apskaityti veiklos išlaidas nei dauguma likusios populiacijos (bendroje populiacijoje leidžiamų atskaitymų pagal faktą metodą taikė tik apie 40% IV pagal pažymą vykdančių asmenų). Tad svarbu, jog **būtų sukurti patogūs, apskaitos žinių nereikalaujantys, leidžiamų atskaitymų apskaitymo funkcionalumai.**

Populiariausios ekonominės veiklos formos tarp i.APS naudotojų, turinčių IV pažymą, buvo „Kirpyklų ir kitų grožio salonų veikla, „Kitas, niekur kitur nepriskirtas, keleivinis sausumos transportas“ (į šią kategoriją įeina visi pavežėjai), „Užsakomasis pardavimas paštu arba internetu“, „Kompiuterių programavimo veikla“, „Kitas, niekur kitur nepriskirtas, švietimas“. Palyginus su bendros populiacijos tendencijomis, pastebėtina, jog i.APS yra santykinai populiaresnis tarp asmenų, kurie užsiima „Kompiuterių programavimo veikla“.

Lentelė 4. TOP5 i.APS naudotojų (vykdančių individualią veiklą pagal pažymą) veiklos.

Vieta	Sekcija	Pavadinimas	Kodas	Veiklos pavadinimas
1	S	Aptarnavimas	96.02	Kirpyklų ir kitų grožio salonų veikla
2	H	Transportas	49.39	Kitas, niekur kitur nepriskirtas, keleivinis sausumos transportas
3	G	Prekyba	47.91	Užsakomasis pardavimas paštu arba internetu
4	J	Informatika	62.01	Kompiuterių programavimo veikla
5	P	Švietimas	85.59	Kitas, niekur kitur nepriskirtas, švietimas

Žymių skirtumų tarp i.APS naudotojų, vykdančių skirtingas ekonomines veiklas, nepastebėta. Vertinant populiariausias ekonomines veiklas, didžiausias metines pajamas generavo prekyba („Užsakomasis pardavimas paštu arba internetu“) bei informatika („Kompiuterių programavimo veikla“) (žr. lentelę žemiau). Mažiausias pajamas generavo švietimas bei pavežėjai. Tačiau generuojamų pajamų skirtumai tarp visų veiklų nėra žymūs. Kirpyklų ir kitų grožio salonų veikla, užsakomaisiais pardavimais paštu arba internetu užsiimantys

asmenys bei pavežėjai buvo šiek tiek jaunesni nei užsiimantys kitomis veiklomis (amžiaus mediana – 34-36 metai). Tačiau skirtumai tarp naudotojų pagal pastarąjį kriterijų taip pat nėra žymūs (žr. lentelę žemiau).

Lentelė 5. i.APS naudotojai, vykdantis individualią veiklą pagal pažymą, pagal veiklos tipus:

Veikla	Kodas	i.APS naudotojų, vykdančių eilutėje nurodytą veiklą, amžiaus kvartiliai			i.APS naudotojų, vykdančių eilutėje nurodytą veiklą, metinių pajamų kvartiliai (už 2018 m.)		
		Q1	Mediana	Q3	Q1	Mediana	Q3
Aptarnavimas	96.02	29	35	44	200	1 517	4 422
Transportas	49.39	27	36	48	24	638	3 007
Švietimas	85.59	38	46	54			
Prekyba	47.91	28	34	40	211	2 080	10 725
Statyba	43.30	31	39	49	0	400	3 480

2.3. i.APS naudotojų vykdančių IV su verslo liudijimu charakteristikos

Tipinis i.APS naudotojo, turinčio verslo liudijimą, portretas:

- Nuo 26 iki 58 m. amžiaus. Tačiau dauguma santykinai vyresni nei IV pažymą turintys i.APS naudotojai;
- Veiklą pradėjo vykdyti prieš penkis ir dagiau metų;
- Absoliuti dauguma ekonomine veikla verčiasi rajoninėse savivaldybėse, o ne miestuose;
- Pajamos iš IV sudaro iki 20 000 EUR/m.;
- Teikia paslaugas, užsiima prekyba;
- Populiariausios ekonominės veiklos formos yra kirpyklų, kosmetikos kabinetų ir salonų bei soliariumų veikla, specialieji statybos darbai, prekyba tik ne maisto produktais, statybos baigimo apdailos ir valymo darbai, prekyba;
- Žymių skirtumų tarp verslo liudijimus turinčių i.APS naudotojų, vykdančių skirtingas ekonomines veiklas, nepastebėta. Didžiausias pajamas 2018 metais deklaravo prekyba užsiimantys i.APS naudotojai, o mažiausias – statybos baigiamaisiais darbais. Prekyba užsiimančių asmenų amžiaus mediana buvo net 54-55 m.

Atsižvelgiant į i.APS naudotojų, turinčių verslo liudijimus, charakteristikas, darytinos prielaidos, jog jiems yra aktualūs šie i.APS funkcionalumai ir savybės:

- Svarbiausia, jog sukurtas sprendimas žymiai palengvintų mokėtinų mokesčių apskaičiavimą;
- Apskaitos sprendimas turėtų būti nemokamas arba nebrangus;
- Virtualios apskaitos sprendimas turi būti suprantamas žmonėms, neturintiems aukštų IT gebėjimų, bei prieinamas be sudėtingos IT infrastruktūros (tarkime, dalis sprendimo funkcionalumų galėtų būti prieinami *offline* režime; taip pat kritikuotinas dabartinis reikalavimas naudoti e. tapatybės nustatymo priemones kiekvieną kartą jungiantis prie sistemos);
- Aktualūs paslaugų apskaitai ir prekybai reikalingi virtualaus buhalterio funkcionalumai;
- Aktualus apyvartos duomenų/sąskaitų-faktūrų duomenų rinkmenų importas (aktualu vykdantiems daug sandorių per dieną, pavyzdžiui, besiverčiantiems kirpyklų ir kitų grožio salonų veikla, arba pardavimais internetu). Alternatyva šiam sprendimui galėtų būti apskaitos tvarkos pakeitimas, jog būtų leidžiama į apskaitos žurnalą vesti suminius duomenis už visus savaitės/mėnesio/kt. sandorius;
- Aktualūs automatiniai duomenų mainai su trumpalaikės nuomos platformomis (tokiomis kaip airbnb, booking.com ir kt.);
- Reikalingos integracijos su e. prekybos platformomis (Ebay, Etsy, Amazon, varle.lt ir kt.).

Kaip ir bendroje populiacijoje, didžiosios dalies i.APS naudotojų, vykdančių IV su verslo liudijimu, **pajamos sudarė iki 20 000 EUR** per 2018 m. (apie 87% naudotojų). Tačiau pastebėtina, jog tarp i.APS naudotojų didesnes IV pajamas (nuo 20 000 iki 45 000 EUR) gaunančių asmenų buvo žymiai daugiau (apie 13%) nei bendrai populiacijoje (apie 4%). Tai rodo, jog **i.APS sistemą santykinai dažniau renkasi didesnes pajamas apskaitantys gyventojai.** Pastebėtina, kad didžioji dalis i.APS naudotojų (vykdančių individualią veiklą su verslo liudijimais) per paskutinius penkerius metus vykdė veiklą su verslo liudijimais ir tai nėra tik pradedantys veiklą.

Absoliuti dauguma verslo liudijimus turinčių i.APS **naudotojų ekonomine veikla verčiasi rajoninėse savivaldybėse**, o ne didžiuosiuose miestuose. Šis skaičius 2019 m. lapkričio mėn. duomenimis sudarė net 76% verslo liudijimus turinčių naudotojų (palyginimui, bendroje populiacijoje šis skaičius yra tik 45%). Tolimesnių interviu ir apklausų metu bus svarbu išsiaiškinti šios tendencijos priežastis. Darytinos dvi prielaidos: a) rajonuose įsikūrusių VMI padalinių darbuotojai aktyviau dirba su naujų i.APS naudotojų pritraukimu; b) miestų gyventojai dažniau renkasi privačius buhalterijos sprendimus.

Kadangi dauguma i.APS naudotojų yra įsikūrę rajoninėse savivaldybėse, plėtojant i.APS paslaugas svarbu atsižvelgti į dėl to kylančius ribotumus, tokius kaip žemesni šių gyventojų IT gebėjimai ar šiose teritorijose mažiau išvystyta IT infrastruktūra.

Dauguma IV su verslo liudijimu vykdančių i.APS naudotojų **teikė paslaugas**. Pastebėtina, jog prekyba užsiimančių asmenų buvo santykinai mažau nei bendroje VL turinčių asmenų populiacijoje, kurioje prekyba buvo populiariausia ekonominės veiklos forma. Darytina išvada, jog **i.APS nepritraukia pakankamai prekyba užsiimančių naudotojų** (galima to priežastis – integracijų su e. prekybos platformomis trūkumas bei sudėtinga apskaita esant dideliam sandorių skaičiui).

Populiariausios ekonominės veiklos formos tarp i.APS naudotojų, turinčių verslo liudijimą, buvo kirpyklų, kosmetikos kabinetų ir salonų bei soliariumų veikla, specialieji statybos darbai, prekyba tik ne maisto produktais, statybos baigimo apdailos ir valymo darbai, prekyba.

Lentelė 6. TOP5 i.APS naudotojų (vykdančių individualią veiklą su verslo liudijimu) veiklos.

Vieta	Kodas	Veiklos pavadinimas
1	031	Kirpyklų, kosmetikos kabinetų ir salonų, soliariumų veikla
2	102	Specialieji statybos darbai (statybvietės paruošimas, stogų dengimas, pamatų klojimas, mūrijimo, betonavimo, hidroizoliaciniai darbai, pastolių ir darbo platformų statymas ir ardymas, dūmtraukių įrengimas)
3	003	Prekyba tik ne maisto produktais
4	101	Statybos baigimo apdailos ir valymo darbai
5	004	Prekyba

Žymių skirtumų tarp verslo liudijimus turinčių i.APS naudotojų, vykdančių skirtingas ekonomines veiklas, nepastebėta. Vertinant populiariausias ekonomines veiklas, didžiausias metines pajamas generavo prekyba (panašios tendencijos pastebimos ir tarp i.APS naudotojų, turinčių IV pažymas) (žr. lentelę žemiau). Mažiausias pajamas generavo statybos baigimo apdailos ir valymo darbai. Tačiau generuojamų pajamų skirtumai tarp visų veiklų nėra žymūs. Prekyba ir prekyba tik ne maisto produktais užsiimantys i.APS naudotojai buvo santykinai vyresni (amžiaus mediana – 54-55 metai). Tačiau skirtumai tarp naudotojų pagal jų amžių taip pat nėra žymūs (žr. lentelę žemiau).

Lentelė 7. i.APS naudotojai, vykdantis individualią veiklą su verslo liudijimu, pagal veiklos tipus:

Veikla	Kodas	i.APS naudotojų, vykdančių **eilutėje nurodytą veiklą**, amžiaus kvartiliai			i.APS naudotojų, vykdančių eilutėje nurodytą veiklą, metinių pajamų kvartiliai (už 2018 m.)		
		Q1	Mediana	Q3	Q1	Mediana	Q3
Kirpyklų, kosmetikos kabinetų ir salonų, soliariumų veikla	031	39	46	52	5 000	9 000	14 458
Specialieji statybos darbai	102	36	45	53	2 907	6 080	12 525
Prekyba tik ne maisto produktais	003	48	55	55	2 152	6 797	13 980
Statybos baigimo apdailos ir valymo darbai	101	38	45	45	2 200	4 956	10 000
Prekyba	004	46	54	60	4 471	13 767	24 891